

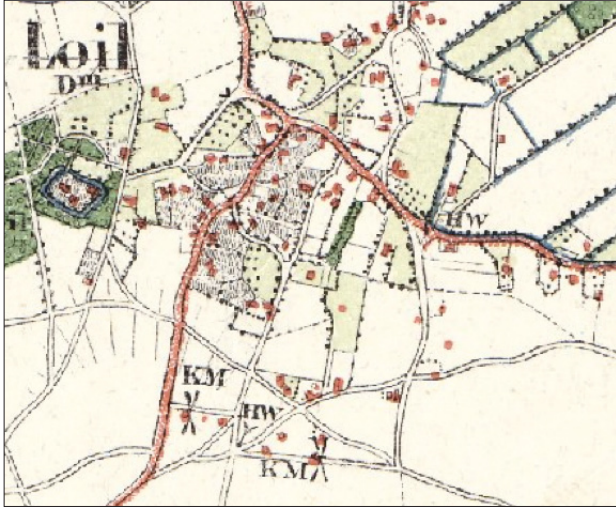
Groen in de kern Loil!

dorpshart in een park met glooiingen alom

Werkboek voor de gemeente Montferland bij het GroenStructuurplan voor de kern Loil

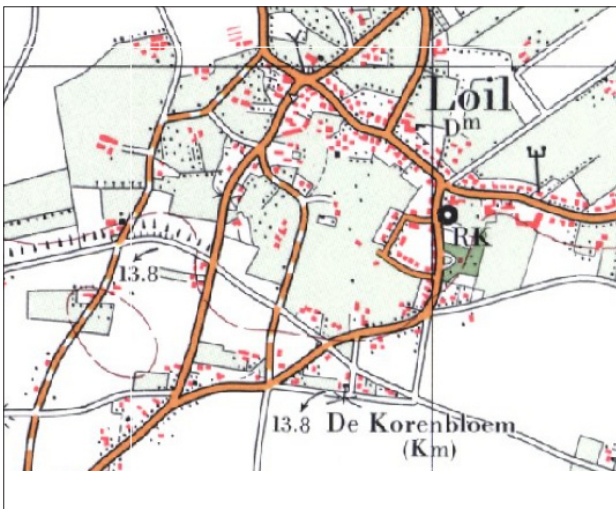

1906

1931

1966

1977

1986

2007

Inhoud

1 Inleiding	5
1.1 Loil in het GSP	5
1.2 Elke kern zijn eigen werkboek	5
1.2 Opzet en werkwijzer	5
2 Sluit aan bij het landschap!	6
2.1 Landschap hoog en laag het dorp in	6
2.2 Koester de uitzichten	6
2.3 Groene poorten aan dal, es en rand	7
2.4 Accentueer historische routes	7
3 Versterk karakteristiek van het dorp Loil !	8
3.1 Ontsnipper het groene dorps hart	8
3.2 Omarming met doorzicht naar buiten	8
3.3 Versterk eigenheid van iedere wijk	9
3.4 Een nieuw groen lint bindt	9
4 Zorg voor draagvlak in projecten!	10
aandachtsgebieden	11
4.1 Het groene hart van Loil	12
4.1.1 Herinrichting buitenruimte school, kerk, Zomp en Wehlseweg	12
4.1.2 Ommetjes door het hart	12
4.1.3 Nieuwbouw aan de Kloosterstraat	12
4.1.4 Parkeerplaats aan de Sommenweg	13
4.2 Een groene Kapelstraat	14
4.3 Omrand de es	15
4.4 Zicht vanuit wijken over dorpsweijtes	15
4.5 Land goed voor Loil	16
4.6 Verrommeling omgeving molen	16
5 Kaartbijlagen	18
5.1 visie op de groenstructuur 2010 - 2030	19
5.2 te versterken groen	21
5.3 te behouden waardevolle groenstructuur	23
Colofon	24

korenmolen 'de Korenbloem', het dorp wordt omzoomd door de hoge es en de molen staat nog eens extra hoog

groen wekje met groen voet/fietspad tussen Vendeliersstraat en Schutterstraat, het landschap in het dorp

nieuwbouw op de laatste grote weide in het dorp waardoor de molen aan de dorpsrand is komen te liggen en de Kapelstraat nu midden in de bebouwing ligt

1. Inleiding

1.1 | Loil in het Groenstructuurplan

De gemeente Montferland ligt op de overgang van het rivierengebied van Rijn en IJssel naar het zandgebied van Oost-Nederland. In de loop der eeuwen zijn, op hogere delen rond de berg, langs de IJssel en op het dekzand, nederzettingen gesticht die zijn uitgegroeid tot hedendaagse dorpen.

In het Groenstructuurplan voor de kernen in Gemeente Montferland zijn de kernen ingedeeld naar aanleiding van hun ligging in één van de drie landschapsensembles die het landschapontwikkelingsplan in de gemeente onderscheidt:

1. de Montferlandse Berg met krans van dorpen;
2. de historische rivierterrassen van de oeroude IJssel
3. het zandgebied rondom Didam;

Loil is één van de kernen in het zandgebied rondom Didam.

1.2 | Elke kern zijn eigen werkboek

Als brug tussen de groenstructuurvisie en de uitwerking ervan in projecten bevat dit GSP voor elke kern een apart werkboek. Deze zijn bedoeld voor degenen in de gemeenten die beroepsmatig betrokken zijn bij ruimtelijke ontwikkelingen in brede zin in het buitengebied. Maar ook initiatiefnemers van projecten in de kernen kunnen er hun voordeel mee doen en er inspiratie uithalen. Het boek biedt handreikingen voor het ontwikkelen en begeleiden van dergelijke ontwikkelingen en projecten.

1.3 | Opzet en werkwijzer

Volgens de visie van het GSP wordt in iedere kern gewerkt volgens drie motto's. In dit werkboek wordt aangegeven hoe ze in Loil kunnen worden uitgewerkt.

In twee hoofdstukken van dit werkboek is in twee maal vier lagen de groenstructuur van Loil uiteengelegd. Daaruit kan worden afgeleid waar en hoe de groenstructuur versterkt en aangevuld kan worden.

In het laatste hoofdstuk wordt voor een aantal gebieden een voorzet gedaan voor de wijze waarop de groenstructuur in verschillende projecten zou kunnen worden versterkt en tegelijk bij kan dragen aan draagvlak voor zo'n project door aan te sluiten bij de wensen en problemen van inwoners van Loil.

Achter in dit werkboek is een kaart opgenomen met de elementen in de huidige groenstructuur die volgens dit GSP behouden dienen te blijven. Daarmee koestert de gemeente de eigenheid van iedere kern. Dat karakter en de aantrekkelijkheid van de kern als woon- en werkplek dient evenwel constant een punt van creatieve zorg te blijven. Het dorp ontwikkelt zich voortdurend en dat maakt dat de groenstructuur steeds onder druk staat. Daarom biedt het GSP allerlei kansen om de eigenheid en aantrekkelijkheid van de kern te versterken. Deze zijn op een transparante kaart opgenomen. Daardoorheen is de kaart met te behouden elementen te zien. Samen vormen ze de visie van dit GSP op de groenstructuur van Loil die is samengevat op één visie-kaart.

Deelgebieden rondom Loil volgens het LOP:

- 1) komkleigebied ten westen en noorden van Didam;
- 2) de zoom; overgang zand naar klei;
- 3) zandgronden rond Didam en Wehl;
- 4) de ecologische verbindingzone met daarin bossen en landgoederen.

B kleine kernen - grote kernen

1. In de kleine kernen zorgt het landschap steeds op een andere manier voor de groenstructuur.
2. De grotere kernen, Didam en 's-Heerenberg, sluiten met hun hoofdstructuur aan op het landschap terwijl daarbinnen de groenstructuur van de wijken wordt gebaseerd op hun eigen interne karakteristiek.

C Loil

Loil is bijzonder als kleine kern op de rand van het zandgebied tussen de Montferlandse berg en het rivierengebied. Karakteristiek is de open structuur van het dorp. Naar het noorden kijk je vanuit het dorp over de lage natte broekontginningen. Naar het westen, zuiden en oosten heb je vanuit veel plekken in het dorp uitzicht naar hogergelegen glooiende gronden, met als hoogtepunt de Loilse molen. Het dorps hart ligt langs een historische route op de overgang van hoog naar laag met de belangrijkste gebouwen in een parkachtige omgeving.

2. Sluit aan bij het landschap!

2.1 | Landschap hoog en laag het dorp in

Op de kaart van 1900 zie je het essencomplex ten noorden van Didam mooi liggen. In een kommetje in de golvende rand daarvan ontwikkelde Loil zich op de overgang naar de nattere gebieden van het Loilsche Broek aan de Wehlseweg. De hogere drogere esgronden ■ en de lagere (voorheen) natte gronden ■ kenmerken zich ieder door hun eigen typen beplantingspatronen.

Laat die verschillen in het landschap waar mogelijk de groenstructuur van het dorp bepalen. Behoud en plant typerende erfbeplantingen en lage meidoornhagen om de percelen aan de rand van de es. Versterk het patroon van elzensingels en knotwilgen aan de noordkant.

2.2 | Koester de uitzichten

Vanaf de Wehlseweg zijn typerende uitzichten over het landschap mogelijk. Vanaf de randen van het dorp aan de zuid- en westkant zijn ook uitzichten over het landschap mogelijk.

Door de hoogteverschillen en open plekken in de rand van het dorp zijn vanuit het dorp uitzichten naar de es (met de molen) sfeerbepalend.

Het is belangrijk dat de open plekken langs de randen transparant blijven.

Koester deze dorpse uitzichten. Die zijn zeer belangrijk voor de karakteristieke sfeer van Loil.

de nieuwbouw ligt beduidend lager dan de Kloosterstraat

doorzicht Sommenweg naar de lage gronden

2.3 | Groene poorten aan dal, es en rand

Loil heeft drie hoofdentrees;

- één van Doesburg via de broekontginningen.
- één van Didam aan de kant van de es.
- één van Holthuizen langs de rand van de es.

De eerste doorkruist hier een 'dalletje' vanaf het voormalige Huis Loil. Versterk hier de beleving dat men het dorp binnenkomt door een beplanting met wilgen. Van de kant van Didam komt men via een rotonde: hou hier rekening met de nieuwe dorpsuitbreiding en kies voor een ingetogen entree.

De derde heeft nu een willekeurige vervreemdende stedelijke beplanting (bamboe) die afbreuk doet aan het karakter van het historisch cultuurlandschap. Vervang deze door een meer ingetogen landschappelijke beplanting als onderdeel van de inrichting van de dorpsentree als groter geheel. Neem het historisch cultuurlandschap van de omgeving van de rotonde als inspiratiebron.

2.4 | Accentueer historische routes

De Wehlseweg in Loil maakt onderdeel uit van het snoer van wegen dat om het essencomplex van Didam loopt. Hieraan liggen verschillende van de oudste erven. Ook tegenwoordig is deze route nog een kralensnoer waarlangs allerlei voor het dorp belangrijke plekken liggen. Koester bij al deze plekken de bestaande beeldbepalende beplantingen en versterk sommige plekken in het kralensnoer door het plaatsen van een of enkele bomen.

Het noordelijk deel van de Weemstraat hoorde bij de oude route van Didam naar Doesburg. Hij takte aan op de huidige Wehlseweg naar Doetinchem. De functie van de vroegere Weemstraat (Loilseweg) is door de komst van de N813 (en dan met name de nieuwe rotondeaanluiting) grotendeels verdwenen. En zo ook het historische karakter. Maak deze oude route over de es herkenbaar door hier en daar een (groepjes eiken) te planten. Dat kunnen ook de plekken worden van waaruit je even rustig van het uitzicht over de es kunt genieten. Maak doorzichten in de beplanting van de rondweg.

de rotonde is ingericht met riet/bamboe en siergrasssoorten

de historische Wehlseweg kan door het plaatsen van lindes hier en daar en een andere weginrichting meer dorp worden

3. Versterk de karakteristiek van het dorp Loil!

3.1 | Ontsnipper het groene dorpshart

Aan de Wehseweg en de Kloosterstraat liggen bij elkaar verschillende gebouwen die essentieel zijn voor het maatschappelijk functioneren van Loil zoals: de kerk met pastorie en de tuin daarbij, het kerkhof en het park daarachter, de Zomp met o.a. kinderopvang, basisschool Sint Jozef. In dit dorpshart staan verschillende beeldbepalende beplantingen en openbare groenvoorzieningen. Tot nu toe sluiten die niet goed op elkaar aan en het asfalt bepaalt voor een groot deel het beeld.

Ontwerp een inrichtingsplan voor dit dorpshart als geheel en realiseer zo meer dan de som der delen.

3.2 | Omarming met doorzicht naar buiten

De wegen aan de zuidrand van Loil, de Kloosterstraat en de Weemstraat, omarmen als het ware het dorp met hun erven - met karakteristieke erfbeplantingen waarin de linde een hoofdrol speelt - en de uitzichten over de hoger gelegen es. De molen is daarbij een blikvanger!

Stel deze beplantingen voor de lange termijn veilig! Stimuleer het behoud en versterking van karakteristieke erfbeplantingen.

Zorg ervoor dat de uitzichten over de es niet verrommelen. Een doorlopende reeks hagen langs alle erven en landjes kan die rommeligheid duurzaam voorkomen. Behoud de doorzichten vanuit het dorp door de omranding naar de es. En laat de onbebouwde plekken in de bebouwing (ook langs het lint) onbebouwd!

de groene omlijsting van bomen bij de kerk moet versterkt worden om een echt groen dorpshart te maken

zicht op molen vanaf Kloosterstraat: zorg voor blijvend doorzicht

3.3 | Versterk eigenheid van iedere wijk

Het dorp ontwikkelde zich door de jaren heen eerst langs de 'hoofdwegen': met erven langs de Wehlseweg en de Weemstraat. Hiertussen lagen boerderijen langs kronkelende wegen/zandpaden en een tweetal korenmolens. Na het bouwen van de kerk kwamen ook woningen aan de Kloosterstraat. In de jaren 60/70 werd een begin gemaakt aan de invulling: eerst een wijkje tussen de Past, Indenstraat en de Kloosterstraat (a). Vervolgens werd de Kapelstraat doorgetrokken naar de Weemstraat en werd ten noorden hiervan gebouwd (b). Intussen is ook bebouwing langs de twee hoofdwegen ingebreed.

Halverwege de 90-er jaren is begonnen met bouwen tussen Kapel- en Kloosterstraat (c en d). In 2010 wordt dit voltooid (e).

het Schuttersveld heeft parkeervakken met plantsoentjes

3.4 | Een nieuw groen lint bindt

De wijken zijn veelal naar binnen gericht. Zelfs in dit kleine dorp kun je gedesoriënteerd raken: er is daarom een versterking van de groenstructuur nodig.

De Kapelstraat loopt van het voormalig Huis Loil naar het park achter de begraafplaats. Gebruik dit lint om het verschillende wijken in Loil te verbinden en oriëntatiemogelijkheden te verbeteren. Denk daarbij niet alleen aan de automobilisten, maar maak er een groene dreef van voor het langzaam verkeer. Behoud en versterk de inheemse dorpsbeplantingen in gazon.

Maak van de Kapelstraat een groene ruggengraat!

de Kapelstraat heeft wat verspringend groen, maar dit moet een dragende lijn in de groenstructuur worden!

4. Zorg voor draagvlak in projecten!

aandachtsgebieden en projecten

Ontwerpschets voor de groenstructuur van Loil

het kerkplein maakt een verrommelde indruk: kans om er tezamen met een herinrichting van de Wehlseweg een pracht van een geheel van te maken

bij de herinrichting kan pastorie, de Zomp en verderop de St Jozef basisschool meegenomen worden.

uiteraard worden de horecagelegenheden deel van groenere inrichting van de historische Wehlseweg

Het park achter de begraafplaats wordt al in oude luister hersteld: meenemen in een 'ommetjesproject'

4.1 | Het groene hart van Loil

Aan de Wehlseweg en de Kloosterstraat liggen bij elkaar verschillende gebouwen die essentieel zijn voor het maatschappelijk functioneren van Loil: de kerk met pastorie en de tuin daarbij, het kerkhof en het park daarachter, de Zomp met o.a. kinderopvang en basisschool Sint Jozef. In dit dorps hart staan verschillende beeldbepalende beplantingen en openbare groenvoorzieningen. Tot nu toe sluiten die niet goed op elkaar aan en het asfalt bepaalt voor een groot deel het beeld.

Zorg in samenwerking met de dorpsraad voor een gedragen nieuw inrichtingsplan voor dit dorps hart als geheel en realiseer zo meer dan de som der delen. Eigenlijk moet dit dorps hart een dorpspark worden. De volgende samenhangende deelprojecten zijn daarbij te onderscheiden:

4.1.1 | Herinrichting buitenruimte school, kerk, Zomp en Wehlseweg [1]

Mocht binnenkort de Wehlseweg moeten worden heringericht vanwege riolering of groot onderhoud dan dient de verblijfsfunctie van het dorps hart voorop te staan. De Wehlseweg wordt daarbij onderdeel van het plein om kerk, school en Zomp. Ook de terrassen van de horeca gelegenheden kunnen daarbij betrokken worden. Zo ontstaat ook meteen een plein waar van alles kan worden georganiseerd.

4.1.2 | Ommetjes door het hart [2]

Gebruik dit project om wandelroutes om de kerk te realiseren die aansluiten op andere routes door het dorp en naar buiten.

4.1.3 | Nieuwbouw aan de Kloosterstraat [3]

Tegenover de kerk aan de Kloosterstraat komen nieuwe woningen voor ouderen. Betrek de buitenruimte (een hofje?) bij het inrichtingsplan voor het dorps hart.

4.1.4 | Parkeerplaats aan de Sommenweg [4]

Aan de Sommenweg is een parkeerplaats aangelegd voor bezoekers van de horeca in het dorpshart. Op zich is dit een zeer goed initiatief. Alleen de keuze voor het type beplanting is ongelukkig. De stenen vlakke met een groepje fijnsparren en de lage laurierhaag is te weinig passend in de dorps sfeer. Vervang de bomen door enkele eiken als markering van deze 'achtergang' van het dorpshart. Vervang de laurierhaag door een wat hogere beuken- of meidoornhaag en zet er knotwilgen langs die aansluiten bij de beplantingen richting de Didamse Leigraaf (eventueel koppelen aan en aansluiten op de inrichting van het nieuwe landgoed).

een landschappelijker inpassing met inheemse en bij deze plek passende beplanting, waardoor de parkeerplaats wat minder 'plekvreemd' wordt.

de Kapelstraat aan de Kloosterstraatkant: esdoorn in gras (bron: street view, google earth)

4.2 | Een groene Kapelstraat [5]

Loil is in de loop van de afgelopen decennia gegroeid en zo groot geworden dat de groenstructuur een nieuwe lijn evenwijdig aan de Wehlseweg goed kan gebruiken. Het profiel van de Kapelstraat leent zich voor een invulling als nieuwe groene ruggengraat. De beplanting van esdoorns aan de noordzijde langs de nieuwe wijk kan worden opgenomen in een meer doorgaande beplanting. Als er geen ruimte is voor esdoorns dan is sierfruit in combinatie met her en der een esdoorn of eik die de tijd en ruimte krijgt om uit te groeien ook mogelijk. Onderbeplanting moet eenduidig gemaakt worden: op termijn gazon en *Acer campestre* blokragen.

In het westen is het oversteken van de Weemstraat naar een pad richting het vroegere Huis Loil wellicht een mogelijkheid als onderdeel van een ommetje om het dorp.

de bestaande *Prunus cerasifera nigra* (bomen van tweede grootte) kunnen de voorgestelde robuuste groenstructuur niet dragen

waar mogelijk in de Kapelstraat een esdoorn, eventueel in combinatie met bestaande *Prunus cerasifera nigra*. De plantvakken kunnen op termijn vervangen worden door gazon voor een robuust dorps straatbeeld (vgl Kapelstraat oost)

4.3 | Omrand de es [6]

Vanuit het dorpshart en vanaf de Kloosterstraat zijn verschillende plekken waar het mooi zou zijn om doorgaande paden te realiseren als onderdeel van dorpsommetjes. Hiervoor zal de dorpsraad een overleg kunnen starten met de grondeigenaren. Wellicht dat in overleg langs perceelsgrenzen een pad te realiseren is. Bestaande paden langs het voetbalveld kunnen er in opgenomen worden. Ook een ommetje langs perceelsranden ten noorden van de Wehlseweg hoort in een dorpsommetje Loil. De plannen voor een nieuw landgoed kunnen daar een belangrijke bijdrage aan leveren.

Een combinatie met een meidoornhaag zou mooi de ommetjes accentueren. Vrijwilligers kunnen het beheer op zich nemen.

4.4 | Zicht vanuit wijken over dorpsweijtjes [7]

Op verschillende plekken in het dorp en langs de Kloosterstraat, Wehlseweg en Weemstraat liggen weijtjes die voor mooie uitzichten, doorzichten en 'lucht' zorgen. Dat draagt in belangrijke mate bij aan het dorpse karakter van Loil en de verbinding met het omliggende landschap. Wees bijzonder zuinig op deze weijtjes. Ze moeten behouden blijven.

gazon aan Benijnehofstraat: lucht in het dorp

weetje tussen Kloosterstraat en molen, koester deze transparante dorpsrand

4.5 | Land goed voor Loil [8]

Het initiatief voor een nieuw landgoed ten noorden van Loil kan een aanwinst voor Loil betekenen als het aansluit bij de beplantingsstructuur van elzensingels en knotwilgen in het landschap richting de Didamse Leigraaf. Ook kan het de dorpsrand versterken als slim met beplantingen minder fraaie elementen in het landschap worden 'ingepast' en mooie aspecten juist 'in de schijnwerpers' worden gezet. De aansluiting bij het dorp is belangrijk en voorwaarde voor draagvlak in het dorp. Kan het bijvoorbeeld bijdragen aan de realisatie van een laantje van knotwilgen langs de Sommenweg? Daarnaast dient het nieuwe ommetjes vanuit het dorp mogelijk te maken.

4.6 | Verrommeling omgeving molen [9]

Vanaf de Doetinchemse weg (N813), maar ook vanaf de Kloosterstraat is het zicht op de Loilse Molen essentieel voor de groenstructuur van Loil. Het voorkomen van verrommeling is zeer belangrijk. Eigenlijk dient hier een ontwerp- en beheerplan te komen voor molen en z'n biotoop om de cultuurhistorische en ruimtelijke kwaliteit van dit cultuurhistorische maar ook landschappelijke monument op lange termijn te waarborgen.

Zo'n plan gaat verder dan het kortweg halverwege kappen van beplanting in verband met molenbiotoop. Voor het geheel dient een plan te komen met lagerblijvende beplanting als hagen en leilinden. Hierbij is de cultuurhistorie leidend.

5. Kaartbijlagen

5.1 | **visie op de groenstructuur 2010 - 2030**

5.2 | **te versterken groen**

5.3 | **te behouden waardevolle groenstructuur**

Visie op de groenstructuur 2010 - 2030

	versterk pleksgewijs wegbepanting van linde		te behouden open dorpsrand met uitzicht
	eiken groepsgewijs bij erven en T-splitsing (met bank)		te behouden uitzichten vanuit het dorp
	meidoornhagen en erven met hagen en leilindes		verrommeling tegengaan in molenbiotoop
	versterking groenstructuur van het dorpshart		groenstructuur in wijk: behouden en beheren
	behoud en versterk entrees aansluitend op landschap		behoud platanen vanaf rotonde tot entree dorp
	Kapelstraat: versterken als groen lint dat bindt		
	overgang naar broekontginning (knotwilgen en elzen-essensingels om weides)		
	dorpsrand aan de glooiende es met erfbeplantingen en kavels omgeven door meidoornhagen en singels		

Te versterken groen

- versterk pleksgewijs wegbepanting van linde
- eiken groepsgewijs bij erven en T-splitsing (met bank)
- meidoornhagen en erven met hagen en leilindes
- versterking groenstructuur van het dorpshart
- behoud en versterk entrees aansluitend op landschap
- Kapelstraat: versterken als groen lint dat bindt
- overgang naar broekontginning (knotwilgen en elzen-essensingels om weides)
- dorpsrand aan de glooiende es met erfbeplantingen en kavels omgeven door meidoornhagen en singels

Te behouden waardevolle groenstructuur

- te behouden open dorpsrand met uitzicht
- te behouden uitzichten vanuit het dorp
- verrommeling tegengaan in molenbiotoop
- groenstructuur in wijk: behouden en beheren
- behoud wegbepanting van linde
- behoud meidoornhagen en leilindes
- behoud platanen vanaf rotonde tot entree dorp
- behoud waardevolle groene ruimtes en beplantingen
- behoud groenstructuur in de Kapelstraat

Colofon

Werkboek Loil visie voor het GroenStructuurPlan Kernen Montferland

opgesteld in samenspraak met de dorpsraad van Loil

*in opdracht van gemeente Montferland
sector grondgebied, afdeling openbare werken*

schokland
landschap, ontwerp en verhaal

Ir H.J.J.C.M van Blerck
De Watertoren 5
3912 AK Rhenen
0317 614735
info@schokland.com
www.schokland.com

 WATER
buiten in beeld

Ing G.J. Baltjes
De Watertoren 5
3912 AK Rhenen
06 15022361
hanneke@schokland.com

Ing. F. Jonkman
Zutphensestraat 92
6971 ES Brummen
06 51325211